Марко Сирник

Сценарій інтегрованого уроку української мови і літератури

Тема: «Сродна праця» Григорія Сковороди

Інтеграція: українська література, історія, філософія

Клас: VII

Тип уроку: інтегрований урок засвоєння нових знань і розвитку критичного мислення

Мета уроку

Навчальна:

- ознайомити учнів із філософськими поглядами Григорія Сковороди;
- розкрити зміст поняття «сродна праця»;
- навчити аналізувати художній текст та висловлювати власну думку;
- формувати вміння встановлювати зв’язок між літературою, історією та філософією.

Розвивальна:

- розвивати критичне мислення, навички аналізу й порівняння;
- удосконалювати усне мовлення;
- формувати вміння працювати в групах.

Виховна:

- виховувати повагу до духовної спадщини українського народу;
- сприяти усвідомленню важливості праці за покликанням;
- формувати відповідальне ставлення до вибору майбутньої професії.

Очікувані результати

Після уроку учні:

- пояснюють зміст поняття «сродна праця»;
- характеризують світогляд Григорія Сковороди;
- наводять приклади праці за покликанням;

- висловлюють власне ставлення до ідей філософа;
- встановлюють зв’язок між історичними подіями та творчістю письменника.

Обладнання

- портрет Григорія Сковороди;
- презентація;
- уривки з творів «Бджола та Шершень», «De libertate»;
- картки для групової роботи;
- історична карта України XVIII століття;
- мультимедійний проєктор.

Хід уроку

I. Організаційний момент (1–2 хв)

Учитель. Доброго дня! Сьогодні ми поговоримо про людину, яку називають українським філософом-мандрівником. Його ідеї актуальні й сьогодні, адже кожен із нас рано чи пізно замислюється: яку справу обрати в житті, щоб бути щасливим?

II. Мотивація навчальної діяльності (3 хв)

Метод «Незакінчене речення»

Учитель пропонує учням завершити фрази:

- «Я був би щасливий, якби…»
- «Людина працює із задоволенням, коли…»
- «Улюблена справа — це…»

Після відповідей учитель підводить учнів до теми уроку.

Учитель. Григорій Сковорода вважав, що людина може бути щасливою лише тоді, коли займається «сродною працею» — тобто справою, яка відповідає її природним здібностям.

Оголошення теми й мети уроку.

III. Актуалізація опорних знань (5 хв)

Бесіда

1. Що вам відомо про Григорія Сковороду?
2. У який історичний період він жив?
3. Які риси характеру, на вашу думку, повинна мати мудра людина?

IV. Вивчення нового матеріалу (20 хв)

1. Історична сторінка (інтеграція з історією)

Виступ учителя історії або повідомлення учня.

- XVIII століття — період змін в Україні.
- Занепад козацької державності.
- Освітні центри: Києво-Могилянська академія.
- Мандрівні філософи та просвітники.

Учитель. Сковорода багато подорожував Україною, навчав людей, спілкувався з простими селянами, козаками, учнями. Він відмовився від багатства й високих посад, бо прагнув внутрішньої свободи.

Історична довідка

- Народився: 1722 року на Полтавщині.
- Навчався в Києво-Могилянській академії.
- Був поетом, музикантом, учителем, філософом.
- Помер 1794 року.

---

2. Філософська сторінка (інтеграція з філософією)

Учитель. Основою вчення Сковороди була думка: кожна людина має природний талант. Щастя приходить тоді, коли людина знаходить справу до душі.

Робота з поняттям

Сродна праця — це праця за покликанням, яка відповідає здібностям і нахилам людини.

Метод «Асоціативний кущ»

Учні добирають асоціації до слова «щастя».

Можливі відповіді:

- родина;
- здоров’я;
- улюблена справа;

- свобода;
- друзі;
- успіх.

Учитель підсумовує: для Сковороди щастя неможливе без праці, яка приносить радість.

---

3. Літературна сторінка

Робота з байкою «Бджола та Шершень»

Текст байки (уривок)

Шершень спитав Бджолу:

— Скажи мені, Бджоло, чому ти така дурна? Знаю, що мед люблять люди, але ж вони його відбирають у тебе. Багато праці, а користь іншим.

Бджола відповіла:

— Нам незрівнянно більша радість збирати мед, ніж його споживати. До цього ми народжені й без цього жити не можемо.

Сковорода пояснює: Шершень — це образ людей, які живуть крадіжкою та чужою працею. Бджола ж символізує мудру людину, що працює за покликанням і знаходить у праці щастя.

Виразне читання уривка

Запитання для аналізу:

1. Що символізує Бджола?
2. Що символізує Шершень?
3. Чому Бджола щаслива?
4. Яка головна думка твору?

Орієнтовні відповіді

- Бджола — працьовита людина, яка любить свою справу.
- Шершень — ледача людина, яка живе за рахунок інших.

- Бджола щаслива, бо працює за природним покликанням.
- Людина повинна знайти свою «сродну працю».

V. Закріплення знань (10 хв)

Робота в групах

Група 1. «Історики»

З’ясувати, як історична епоха вплинула на світогляд Сковороди.

Група 2. «Філософи»

Пояснити, чому праця за покликанням робить людину щасливою.

Група 3. «Літературознавці»

Дібрати приклади героїв із літератури або життя, які займаються улюбленою справою.

Після обговорення групи презентують результати.

VI. Інтерактивна вправа «Мікрофон» (5 хв)

Учні продовжують речення:

- «Я зрозумів(ла), що…»
- «Мені запам’яталося…»
- «Сродна праця для мене — це…»

VII. Підсумок уроку (3 хв)

Учитель. Григорій Сковорода вчив: не варто гнатися лише за багатством чи славою. Справжнє щастя — знайти свою справу в житті й працювати із задоволенням.

Цитата уроку

«Не той щасливий, хто має багато, а той, кому достатньо того, що відповідає його природі».

VIII. Рефлексія

Метод «Сходинки успіху»

Учні оцінюють свою роботу на уроці:

- активно працював(ла);
- дізнався(лася) нове;
- хочу більше прочитати про Сковороду.

IX. Домашнє завдання

Обов'язкове:

1. Написати мінітвір «Яка праця може бути для мене сродною?».
2. Повторити матеріал про Григорія Сковороду.

Творче (за бажанням):

- створити ілюстрацію до байки «Бджола та Шершень»;
- підготувати повідомлення «Сучасні професії та сродна праця».

Додаткові матеріали для вчителя

Міжпредметні зв'язки

Історія

- Україна XVIII століття;
- Києво-Могилянська академія;
- розвиток української культури.

Філософія

- поняття щастя;
- свобода людини;
- самопізнання.

Ключові компетентності

- спілкування державною мовою;
- громадянська компетентність;
- уміння вчитися впродовж життя;
- ініціативність і підприємливість;
- культурна обізнаність.

Оцінювання

Оцінюється:

- активність на уроці;
- участь у груповій роботі;
- уміння висловлювати власну думку;
- аргументованість відповідей.